

THEODOR ANDREAS KÄÄRIK

Eesti Vabariigi esimene riigisekretär

Theodor Andreas Käärik sündis 10. novembril 1889. aastal Viljandi vallas Kärksi külas kooliõpetaja Andrese ja tema abikaasa Leena vanema lapsena.

Theodor alustas kooliteed Mihkel Kampmanni juures Viljandis (1897–1899), sellele järgnesid õpingud Viljandi Linnakoolis (1899–1901), Heine Progümnaasiumis (lõpetas 1903. aastal) ja Pärnu Poeglaste Gümnaasiumis (1905–1910).

Aastail 1910–1911 ja 1912–1914 õppis Theodor Andreas Käärik Moskva Ülikooli õigusteaduskonnas. Käärik kuulus Moskva Eesti Üliõpilaste Seltsi ja oli selle kirjaliktoimetaja.

1911.–1912. aasta koolivaheajal pääses Theodor Käärik 197. Lesnoi polgu juures toimunud reservlipnike kursustele, pärast nende lõpetamist suunati ta teenistusse. Tema sõjatee algas Viljandi družiinas ning jätkus 1915. aastal Keskholmi (Käkisalmi) kaardiväepolgus, kus ta teenis ka Sveaborgi (Suomenlinna) kindluses.

Theodor Käärik sai Galiitsia lahingus kaks korda haavata ja viibis üheksa kuud ravil

Petrogradi keiserlikus haiglas. Pärast paranemist töötas ta ühe väljaõpperügemendi ülemana. Ravides aastail 1916–1917 Petrogradis sõjahaavu, jõudis Käärik lühikest aega sealse ülikoolis oma juuraõpinguid jätkata, kuid poliitiline olukord oli muutunud tuliseks. Siiski jõudis ta sel ajal kuuluda ka Eesti Üliõpilaste Seltsi Põhjala.

15. veebruaril 1916. aastal abiellus Theodor Käärik Petrogradi Jaani kirikus Edith Jürgensoniga, kes elas aeg-ajalt Tsarskoje Selos Theodori õe Hilda ja tolle abikaasa Märt Israeli juures. Viimased juhatsid seal meiereid, kust igal hommikul saadeti pitseeritud anumais keisrikojale piima, koort ja võid.

Theodori ja Edithi abielust sündis kaks poega: Kaljo (1917) ja Endel (1919).

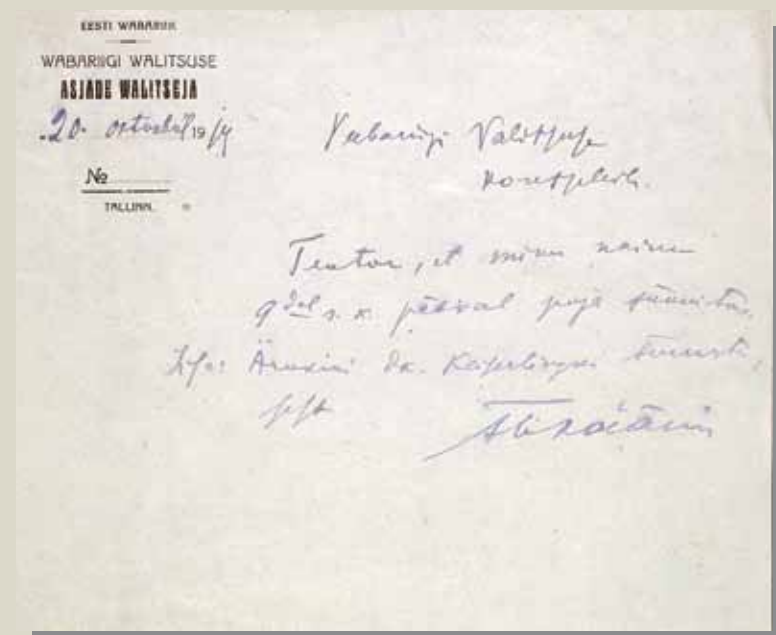
Veebruarirevolutsiooni esimesel päeval, 28. veebruaril 1917, vangistati Käärik tänaval ja viidi mahalaskmisele, kuid Eesti ja Vene sõdurid päästsid ta, öeldes, et ta kuulub nende hulka. 1. märtsil 1917 võttis ta koos eestlastest sõduritega Petrogradi peapostkontori oma kaitse alla ja päästis rüüstamisest. Samas võimaldas see pida da salaühendust Tallinnaga.

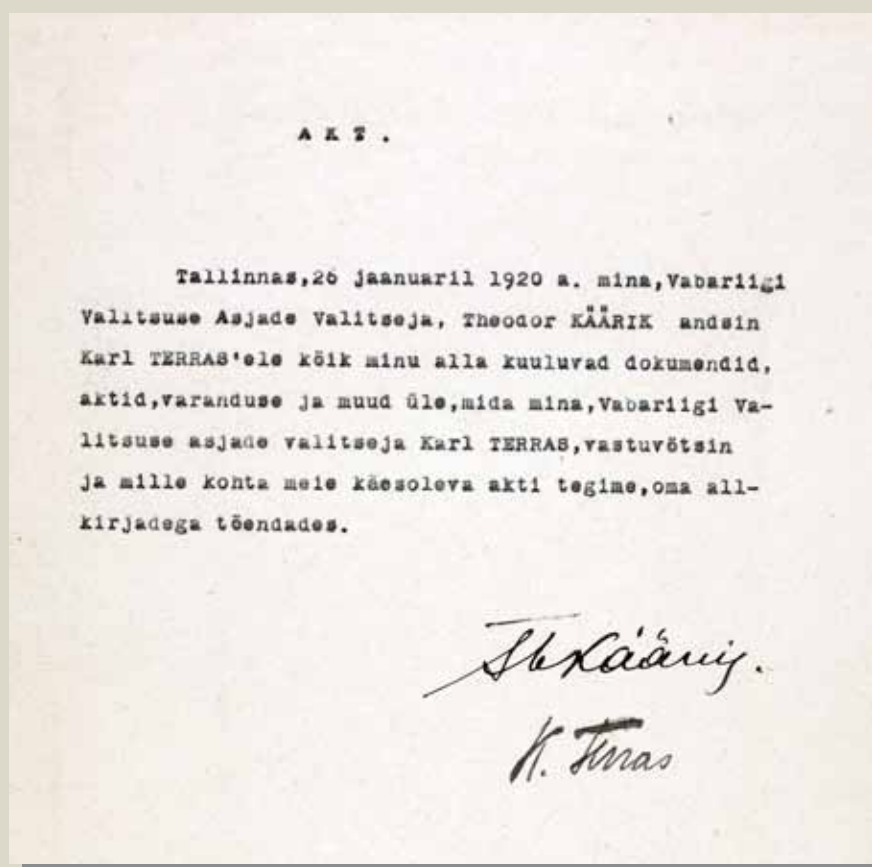
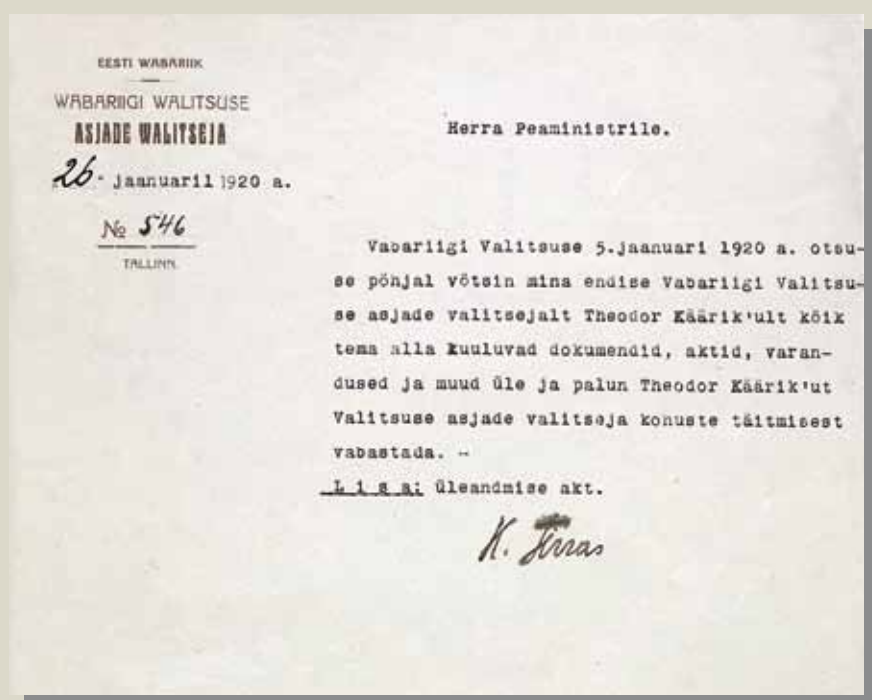


Theodor Käärik 1919. aastal.



Eesti Rahvuskongressi juhatus 1917. aastal.
Esimeses reas (vasakult): V. Tomingas, J. Kukk, A. Birk, P. Pöld, Konstantin Päts (fotol kongressi juhataja), J. Vilms, M. Juhkam, J. Seljamaa.
Teises reas (vasakult): Theodor Käärik (leitnant), J. Kalm, J. Grünberg, A. Bachman.





8. aprillil 1917 organiseeris Käärik koos mõttekaaslastega Petrogradis võimsa eestlaste rongkäigu, millel osales ligi 40 000 inimest, sh 15 000 sõjaväelast ja 30 orkestrit. See manifestatsioon Eesti autonoomia nimel täitis oma eesmärgi. Neljapäeval, 12. aprillil 1917, oli Eesti Ajutine Valitsus sunnitud ühendama Eesti maa-ala üheks kubermanguks ning andma loa Ajutise Maanõukogu valimisteks.

Pärast rahvusväeosade likvideerimist sakslaste poolt organiseeris Käärik side- ja vahendusfirma nimega Kosmos. See varifirma hankis raha Eesti välisesindustele, pidas sidet eestimeelsete tegelaste vahel ning hankis reisilube ja -dokumente.

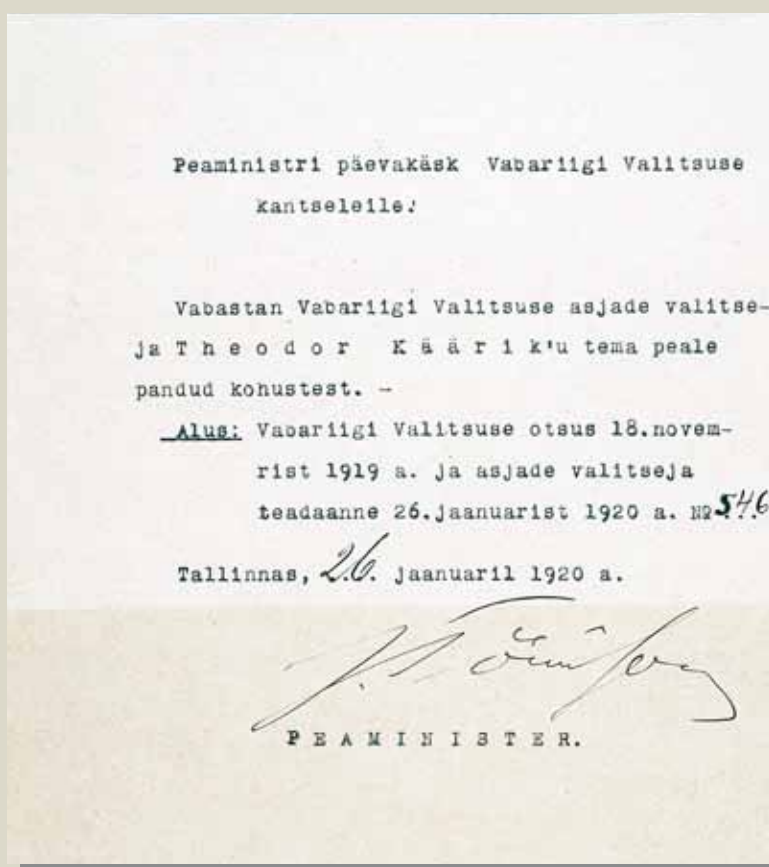
Saksa okupatsiooni ajal oli Käärik üks Kaitseleidu rajajaid.

11. novembril 1918, samal päeval kui võim Tallinnas läks üle Ajutisele Valitsusele, loodi Riigikantselei eelkäija – Ajutise Valitsuse Kantselei. Esimeseks ametisse nimetatud asjadevalitseja kohusetäitjaks sai Theodor Käärik. Samal ajal oli ta lühikest aega ka sõjaministeriumi kodifitseerimisosakonna ülema abi.

12. novembrist 1918 kuni 18. novembrini 1919 oli Käärik Ajutise Valitsuse asjadevalitseja, kust ta vabastati seoses Asutava Kogu liikmeks valimisega tööerakonna nimekirjas. Pärast seda, kui aprillis 1919 oli kokku kutsutud Asutav Kogu ja ametisse kutsutud valitsus, nimetati Ajutise Valitsuse Kantselei ümber Vabariigi Valitsuse Kantseleiks. 21. detsembril 1920 nimetati asutus seoses põhiseaduse jõustumisega Riigikantseleiks ning asjadevalitseja riigisekretäriks. Seega võib öelda, et Viljandi- maalt pärit Theodor Käärik oli Eesti Vabariigi esimene riigisekretär.

23. veebruaril 1918 vahistati Käärik kui Eesti Sõjaväelaste Ülemkomitee abiesimees, kuid 24. veebruari keskööl õnnestus tal põgeneda.

Pärast Esimese Eesti diviisi organiseerimist töötas Käärik diviisi staabis jaoskonnaülemana ja vahetult enne Saksa okupatsiooni ka Tallinna komandandi abina ning peapostkontori komandandina. 1918. aastal saatis ta üle Eesti laiali Eesti Vabariigi iseseisvusmanifesti, Julius Seljamaa avaldas vabariigi väljakuulutamise ja Ajutise Valitsuse koosseisu ajalehes Nash Vek.



Theodor Käärik 1923. aastal.



Riigi Trükikoja juhataja Theodor Käärik töölaua taga.



Riigi Trükikoja Nõukogu I koosseis. Esimeses reas istuvad abiesimees L. Lepp, esimees P. Öpik ja juhataja Theodor Käärik; tagumises reas seisavad K. Terras, G. Jallajas ja Eduard Bach.



Theodor Käärik 1939. aastal.

Aastatel 1920–1923 töötas Käärik tollel ajal erakordselt vastutusrikkal Riigikassa Peavalitsuse juhataja ametikohal. Siin võttis ta vastu ja kirjutas vastavalt Tartu rahu tingimustele alla kviitungile 15 miljoni kuldrubla (11 610 kg kulda) saamise kohta Venemaalt. Käärikut võib seega pidada Eesti üheks informeeritumaks isikuks Eesti Vabariigi algusaastatel.

Alates 1923. aastast kuni surmani töötas Käärik riigi trükikoja juhatajana. Ta organi-

seeris riigi ametlike väljaannete, väärtpaberite, raha ja kaartide trükkimist. Alates 1923. aastast trükiti kõik paberrahad ja vermiti kõik mündid kohapeal, Kääriku juhitud asutuses.

Pärast Eesti okupeerimist vabastati Theodor Käärik ametist. Ta suri 3. detsembril 1940. aastal 51aastasena Tallinnas Nõmme tuberkuloosihaiglas kopsu verejooksu tõttu ja maeti Viljandi Vanale kalmistule üsna Ugala teatri praeguse parkimisplatsi lähedale.

Autasud:

1929. aasta 7. veebruaril annetati Theodor Käärikule Eesti Punase Risti mälestusmärgi II järgu II aste ja 1938. aasta 30. aprillil Valgetähe II klassi teenetemärk.



Theodor Andreas Kääriku haud Viljandi Vanal kalmistul. Heiki Raudla foto.



Mälestuskivi Theodor Andreas Kääriku sünnikohas Kärksis Viljandi vallas. Heiki Raudla foto.